

Yüksek Öğretim Terimleri Sözlüğü

—

Yüksek öğretimde terimlerin
anlamları ve açıklamaları.

ALES(AKADEMİK PERSONEL VE LİSANSÜSTÜ EĞİTİMİ GİRİŞ SINAVI): Lisans programını bitirdikten sonra eğitimine devam etmek isteyen öğrencilerin Yüksek Lisans veya Doktora programlarına başvurabilmek için girmek zorunda oldukları bir sınavdır.

ASİSTAN (ARASTIRMA GÖREVLİSİ): Akademik piramidin ilk basamağında olan yüksek lisans ya da doktora öğrencisi.

BURS: Bir yükseköğretim kurumunda okumaya hak kazanmış başarılı ve/veya ihtiyaç sahibi öğrencilere, devlet kurumları, özel şirketler, dernekler, vakıflar tarafından verilen karşılıksız paradır.

BÜTÜNLEME SINAVI: Üniversite öğrencileri arasında kısaca “büt” olarak telaffuz edilen, vize ve finallerde alınan notlar derste başarılı olma için yeterli değilse yılsonunda girilen sınavdır. Yani dersi geçmek için öğrenciye tanınmış ekstra bir sınav hakkıdır.

ÇAN EĞRİSİ: Çan eğrisi bir not sistemidir. Öğrencinin notu ancak sınıf ortalamasının üzerinde ise ders geçmeye hak kazanır. Öğrenci sınıf ortalamasının altında kaldığı takdirde dersi tekrar almak zorundadır.

ÇİFT ANADAL PROGRAMI (ÇAP): Bir bölümün öğrencileri lisans öğrenimleri sırasında, eğer not ortalamaları yeterince yüksekse başka bir bölümün programını aynı zamanda takip edebilirler.

DENKLİK: Yurt dışında herhangi bir yükseköğretim kurumundan diploma alan bir öğrencinin aldığı lisans diplomasının Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde de geçerli olabilmesi için Yüksek Öğretim Kurumunun(YÖK) standartlarına uygun olması, bu kurum tarafından onaylanmış bir Üniversiteden alınmış olması gerekmektedir.

DEKAN: Üniversitelerde sadece bir fakültenin yönetiminden sorumlu profesör.(ÖR: Mühendislik Fakültesi Dekanı)

DİKEY GEÇİŞ: İki yıllık meslek yüksekokullarında okuyan öğrencilerin kendi alanları ile ilgili lisans bölümlerine geçmeleridir. Dikey geçiş yerleştirmesi DGS adı verilen bir sınavla merkezi olarak yapılır. DGS'ye meslek yüksekokulları ve açık öğretim önlisans programlarından mezun olanlar ile son sınıfta olup da staj dışındaki mezuniyet şartlarını yerine getirmiş olanlar başvurabilir.

DOÇENT: Üniversitelerde profesörden önceki basamakta bulunan öğretim üyesi.

DOKTORA: Doktora, bir lisans veya yüksek lisans programını bitirdikten sonra o bilim dalında sınav ve bilimsel bir eserle erişilen bir derece veya basamaktır. Doktora öğretimi, lisansın ardından yapıldığı takdirde en az 6 yarıyıl, yüksek lisansın ardından yapıldığı takdirde ise en az 4 yarıyıl süresini kapsar. Bu unvanın uluslararası resmi tanımlama terimi ise "Ph.D."dir. Üniversiteyi bitirdikten sonra akademik kariyer yapmak isteyenler yüksek lisansını da tamamladıktan sonra Doktora Programı'na başvururlar. Ancak sadece lisans programını tamamlayanlar da başvuru yapabilirler. Buna, Bütünleşik Doktora Programı ya da Birleştirilmiş Doktora Programı denir. Başvuru lisans programından sonra yapılırsa en az 6 yıl, yüksek lisansın ardından yapılırsa da en az 4 yıl sürer.

ENSTITÜ: Bir üniversiteye bağlı veya bağımsız bir kuruluş olarak genellikle araştırma yapan ve bazı durumlarda öğretime de yer veren eğitim kurumu.

ERASMUS: Erasmus bir öğrenci değişim programıdır. Bununla üniversite öğrencilerinin diğer Avrupa ülkelerinin akademik birikimlerinden faydalanabilmeleri, üniversiteler arası dayanışmanın teşvik edilmesi amaçlanmaktadır. (Bu program 3 ila 12 ay arasında uygulanır. Misafir oldukları üniversiteler, öğrencilerden harç parası talep etmez.)

FAKÜLTE: Bir üniversitenin, öğrenim alanı veya uzmanlık konusu bakımından ayrılmış kollarından her birine fakülte denir. Bu üniversiteye bağlı olarak yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan; kendisine birimler bağlanabilen bir yükseköğretim kurumudur. Örnek: Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi.

Farabi Değişim Programı

Kısaca "Farabi Değişim Programı" olarak adlandırılan Yükseköğretim Kurumları Arasında Öğrenci ve Öğretim Üyesi Değişim Programı, üniversite ve yüksek teknoloji enstitüleri bünyesinde ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde eğitim-öğretim yapan yükseköğretim kurumları arasında öğrenci ve öğretim üyesi değişim programıdır.

Farabi Değişim Programı, öğrenci veya öğretim üyelerinin bir veya iki yarıyıl süresince kendi kurumlarının dışında bir yükseköğretim kurumunda eğitim ve öğretim faaliyetlerine devam etmelerini amaçlamaktadır.

Farabi Değişim Programına katılan öğrencilere karşılıksız burs, öğretim üyelerine de ek ders ödemesi yapılmaktadır.

Farabi Değişim Programının uygulanmasına ilişkin ilkeler, Yönetmelik ve Esas ve Usuller tarafından ayrıntılarıyla belirlenmiştir.

FİNAL: Yüksek Öğretim Kurumlarında uygulanan dönem sonu sınavı.

HARÇ: Yükseköğretim öğrencilerinin dönem başlarında ödemek zorunda olduğu katkı payı.

HAZIRLIK OKULU: Öğretim dili İngilizce olan üniversitelerde yeni kayıt olan öğrencilerin dil bilgileri, bir yeterlik sınavı ile saptanır. Bu sınavda başarılı olan öğrenciler, ÖSYM tarafından yerleştirildikleri programlarda öğrenimlerine başlarlar. Başarısız olanlar ise İngilizce eğitimi görürler. Bu eğitimi başarı ile tamamlayanlar esas alan eğitime başlayabilirler. Yabancı dil eğitim süresi zorunlu lisans eğitim süresine dahil değildir.

HAZIRLIK SINIFI: Öğrencilere, belli bir öğretim programını izlemek veya belli bir okulda okumak için gerekli temel anlayış, bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla bir okula veya bir üniversiteye bağlı olarak açılan öğretim öncesi sınıf.

İKİNCİ ÖĞRETİM: İkinci Öğretim, birçok üniversite ve yükseköğretim kurumunda örgün eğitime paralel ve eşdeğer olarak yürütülen bir öğretim türüdür. İkinci öğretim programına kayıt yaptıran bir öğrenci aynı okulda örgün eğitim alan diğer bir öğrenciye göre daha yüksek miktarda öğrenim harcı öder ve derslerine aksam saatlerinde ya da hafta sonunda devam eder.

KATKI KREDİSİ (HARÇ): Katkı kredisinde, öğrenim kredisinden farklı olarak öğrenciye nakit para ödenmez, ancak öğrencinin ödemekle yükümlü olduğu dönemlik harç miktarı devlet tarafından karşılanır. Borcun geri ödenmesinde öğrenim kredisinde uygulanan yöntem aynen uygulanır.

KAMPÜS: Yerleşke; Bir yüksek okulun ya da üniversitenin tüm birimleriyle üzerinde kurulmuş olduğu alana verilen isim. Öğrencinin içerisinde yaşam ve aktivite alanı bulunduğu; eğitim binalarından kütüphanesine, öğrenci yurtlarından spor salonuna kadar tüm ihtiyaçlarını karşılayabildiği Sosyal Yaşam Merkezidir.

KAYIT YENİLEME: Öğrenciler her akademik yarıyılın başında kayıtlarını yenilemek zorundadırlar. Yarıyıl kayıtlarının yapılabilmesi için o yarıyıla ait eğitim-öğretim ücretinin takvimde belirlenen tarihlerde ödenmiş olması gereklidir.

KONSERVATUAR: Müzik ve sahne sanatlarından sanatçı yetiştiren bir yükseköğretim kurumudur. Özel yetenek sınavıyla öğrenci alınmaktadır.

KAYIT YENİLEME: Öğrenciler her akademik yarıyılın başında kayıtlarını yenilemek zorundadırlar. Yarıyıl kayıtlarının yapılabilmesi için o yarıyıla ait eğitim-öğretim ücretinin takvimde belirlenen tarihlerde ödenmiş olması gereklidir.

KONSERVATUAR: Müzik ve sahne sanatlarından sanatçı yetiştiren bir yükseköğretim kurumudur. Özel yetenek sınavıyla öğrenci alınmaktadır.

KREDİ YURTLAR KURUMU (KYK): Yüksek Öğretim kurumlarına yerleşme başarısını gösteren ve belirli şartları taşıyan öğrencilere, burs, öğrenim kredisi, harç kredisi ve barınma imkânı sağlayan kurumdur. Kredi ve Yurtlar Kurumu'nun amacı yükseköğrenim öğrencilerinin; çağdaş ve güvenilir barınma, beslenme, kredi/burs hizmetleriyle öğrenimlerine; sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerle kişisel gelişimlerine katkıda bulunmaktır.

KPDS: Kamu Personeli Yabancı Dil Sınavı ÖSYM tarafından yapılır. Mayıs ve Kasım aylarında olmak üzere senede iki kez yapılır.

LİSANS: Adayların YKS, DGS ile yerleştirildikleri, eğitim süresi 4,5,6 yıllık olan bölüm ve programlarda görülen eğitimidir. Sahip olacakları meslekle ilgili temel teorik ve uygulamaları eğitimlerin verildiği yükseköğretim basamağıdır.

OKUTMAN: Üniversitede yabancı dil, Türkçe ve İnkılap Tarihi gibi ortak, zorunlu dersleri öğretmek için görevlendirilen, uygulamalı çalışmalarını yöneten öğretim elemanı.

ÖĞRENCİ KULÜBÜ: Herhangi bir üniversitede bir grup öğrencinin çeşitli hobilerle uğraşmak, belirli bir konu üzerine tartışmak veya araştırma yapmak, belli bir siyasi görüşü savunmak, öğrencilere veya insanlara yardım etmek, kişisel gelişimi sağlamak vb. gibi amaçlarla bir araya gelerek oluşturdukları bir kuruluştur.

ÖĞRENİM KREDİSİ: Bir Yükseköğretim kurumunda öğrenim gören öğrencilerin maddi yönden desteklenmesi amacıyla kayıtlı oldukları yüksek öğretim kurumlarının normal öğrenim süresince(4 yıl) verilen, zorunlu hizmet yükümlülüğü bulunmayan borç paradır. Öğrenciye her ay ödeme yapılır ve öğrenci mezun olduktan 2 yıl sonra kredi aldığı sürenin iki katı zamanda aylık taksitler şeklinde borcunu öder.

ÖNLİSANS: İki yıl süren üniversite veya yüksekokul öğrenimi.

ÖRGÜN EĞİTİM: Zaman ve mekân olarak belirli sınırlar içerisinde (okul niteliği taşıyan yerler) yürütülen, öğrencilerin genel ve özel bilgilerle donatıldığı belli kanunlara göre şekillendirilen eğitim biçimi.

ÖZEL ÖĞRENCİ: Bir yükseköğretim kurumu mezunu veya öğrencisi olup, belirli bir konuda bilgisini arttırmak isteyenler, ilgili enstitü anabilim dalı başkanlığının olumlu görüşü ve Enstitü Yönetim Kurulunun onayı ile lisansüstü derslere özel öğrenci olarak kabul edilebilir.

ÖZEL YETENEK SINAVI: Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Güzel Sanatlar Fakültesi, Mesleki Eğitim Fakültesi gibi özel yetenek sınavı ile öğrenci alan okullara kayıt yaptırmak isteyen adayların girmek zorunda oldukları bir sınavdır. Özel yetenek sınavları, sınavların değerlendirilmesi ve öğrenci yerleştirme işlemleri ÖSYM'den bağımsızdır.

PROFESÖR: Yükseköğretim kuruluşlarında en üst aşamada olan öğretim üyesi.

REKTÖR: YÖK tarafından atanan, üniversitenin tüzel kişiliğini temsil eden, yönetimden, eğitim ve öğretimin eşgüdümlü bir şekilde yürütülmesinden sorumlu profesör.

SENATO: Üniversitelerde rektörün başkanlığında, rektör yardımcıları, dekanlar ve her fakülteden fakülte kurullarınca üç yıl için seçilecek birer öğretim üyesi ile rektörlüğe bağlı enstitü ve yüksekokul müdürlerinden oluşur. Senato, her eğitim-öğretim yılı başında ve sonunda olmak üzere yılda en az iki defa toplanır.

SINAVSIZ GEÇİŞ: Meslek Liselerinde okuyan ya da bu okullardan mezun olan öğrencilerin, kendi bölümlerinin devamı niteliğinde olan ve ÖSYM 'ce belirlenmiş meslek yüksek okullarına, sırasıyla mezuniyet yılı, okul türü, METEB, diploma notu ve son olarak ta doğum tarihleri baz alınarak yapılan bir elemenden sonra sınavsız olarak yerleştirilmesidir.

STAJ: Eğitim hayatı boyunca edinilen teorik bilgileri uygulamaya dökme imkanını sağlayan, iş hayatına ilk adımın atıldığı hazırlık dönemidir. Kariyer planlamasının da ilk durağı olan staj dönemi; kariyer yapmak için seçilen sektörü tanıma olanağı vermektedir. Staj yapılacak kurumu araştırarak kurum hakkında ön bilgi sahibi olmak; kuruma kolay uyum sağlanması ve staj döneminin verimli geçmesi açısından önem teşkil eder. Verimli geçen bir staj dönemi ile iş hayatının ilk kapısının da açılacağı unutulmamalıdır. Çünkü kurum içinde başarılı olan stajyerlerin staj dönemi sonrası kurumda kalma veya kurum tarafından farklı bir kuruma referans edilme yolu ile iş sahibi olma imkanları olabilmektedir.

TEZ: Yüksek Öğretim Kurumlarında öğrencilerin veya öğretim üyelerinin hazırlayıp, akademisyenlerden oluşan bir heyet önünde savdukları bilimsel esere tez denir.

TEZ DANIŞMANI: Tezli yüksek lisans programında, enstitü anabilim dalı başkanlığı ilk yarıyılın başında her öğrenci için bir tez danışmanı saptar ve bunu ilgili Enstitüye önerir.

TEZLİ YÜKSEK LİSANS: Tamamlama süresi 4 yarıyıl olan iki yarıyılı ders, iki yarıyılı tez çalışmasıyla geçen yüksek lisans programı.

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS: Üç yarıyıldan oluşan, tez hazırlanmadan bitirilen yüksek lisans programı. Lisans mezunu olan kişilere mesleki konuda derin bilgi kazandırmayı ve mevcut bilginin uygulamada nasıl kullanılacağını göstermeyi amaçlayan programdır. Pek çok alanda yapılabilen tezsiz yüksek lisans özellikle, Fen Edebiyat Fakültesi mezunları tarafından öğretmen olabilmek için tercih edilmektedir.

TRANSKRİPT: Öğrencinin lisans eğitimi süresince almış olduğu derslerin toplamını, hangi dönemde alındığını, kaç krediye tekabül ettiğini, her dersin yılsonu puanını ve tüm derslerin yılsonu ortalamalarını içeren ayrıntılı bir karnedir.

TUS: Tıp Fakültesinden mezun olan ve uzmanlık eğitimi almak isteyen pratisyen hekimlerin girmek zorunda oldukları bir sınavdır. Adaylar önce İngilizce dil sınavına girerler, başarılı oldukları takdirde bilim sınavına girmeye hak kazanırlar.

UZAKTAN ÖĞRETİM: Uzaktan Öğretim, fiziksel olarak öğrencilerin bir derslik çatısı altında olmasını gerektirmeksizin, teknolojinin imkânlarından (internet ve çeşitli bilgisayar programları, video, grafik) yararlanılarak, öğrenci ve öğretmenlerin sanal dersane ortamında bir araya getirildikleri, planlı bir öğretim seklidir.

UOLP (Uluslararası Ortak Lisans Programı): Çift diplomaya yönelik Uluslararası Ortak Lisans Programları (UOLP), Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'na bağlı bir Türk Üniversitesi ile New York Eyalet Üniversitesi Sistemi'ne (SUNY) dahil bir üniversite tarafından ortak olarak yürütülen lisans programlarıdır. Öğrenciler dönüşümlü olarak eğitimlerinin yarısını Türkiye'de, yarısını Amerika'da görürler. Bu programlardaki öğrenciler iki diploma aldıkları için hem Türkiye'deki üniversitelerinin, hem de Amerika'daki üniversitelerinin akademik şartlarını yerine getirmektedirler. En önemlisi bu tecrübeleri ve eğitimlerini YÖK onaylı programlarda görmüş olacaklardır.

ÜDS (ÜNİVERSİTELER ARASI KURUL YABANCI DİL SINAVI): Doktora ve doçentlik derecesi almak isteyen adayların girmek zorunda oldukları, ÖSYM tarafından hazırlanıp uygulanan merkezi bir sınavdır. Bazı üniversitelerde yüksek lisans yapmak isteyen adaylar için de zorunlu tutulmaktadır.

WORK&TRAVEL: Work And Travel programı Amerikan Hükümetinin kontrolünde yapılan, dünyanın değişik yerlerinden üniversite öğrencilerinin yaz tatilleri boyunca Amerika'da çalışıp İngilizce'lerini geliştirme imkanları buldukları, dünyayı ve farklı kültürleri tanımalarını sağlayan bir öğrenci kültürel değişim programıdır. WAT programı Amerika'yı turist gibi değil içinden biri gibi yaşamınızı ve anlamınızı sağlayan ve bunu yaparken de seyahat harcamalarınızı karşılayıp yanınızda bir miktar parayla dönebileceğiniz bir program.

VAKIF ÜNİVERSİTESİ: Vakıf üniversitesi, kar amacı gütmeyen devlet yardımı, vergi indirimleri gibi yardımlar ve kısmi burslu / burssuz öğrencilerden aldığı öğretim ücreti sayesinde varlığına devam eden devlet tarafından değil bir Mütevelli Heyet tarafından işletilen üniversitelerdir

VIZE: Yüksek Öğretim Kurumlarında uygulanan ara sınav.

YAN DAL: Bir lisans programına kayıtlı olan öğrencilere ilgi duydukları başka bir programdan sınırlı sayıda ders alma imkanı sunularak sonunda bir sertifika ile mezun olunan programdır.

YARDIMCI DOÇENT: Üniversitelerde doçentten bir önceki basamakta bulunan öğretim üyesi.

YATAY GEÇİŞ: Öğrencilerin buldukları programlarda hazırlık sınıfı dışında en az iki yarıyıl eğitim gördükten sonra, başarılı olmak, üniversitede disiplin cezası almamış olmak, üniversite ile ilişkileri kesilmemiş olmak kaydıyla, öğrencinin kendi üniversitesinde ya da başka bir üniversitede asıl programından yakın bir programa geçiş yapmasıdır. Yatay geçiş yapmak isteyen öğrencilerin, ilgili üniversitelerde araştırma yapmaları gerekir

YURT: Şehir dışında bir yükseköğretim kurumuna yerleştirilen öğrencilere barınma hizmeti sağlayan kurumlara yurt denir. Yükseköğrenim öğrencilerine hizmet veren yurtlar dört gruba ayrılır: Kredi Yurtlar Kurumu'na bağlı öğrenci yurtları, Üniversitelere bağlı yurtlar, Kamu kuruluşlarına bağlı yurtlar ve Özel yurtlar.

YÜKSEKOKUL: Çeşitli meslek kolları için kalifiye eleman yetiştiren yükseköğretim kurumu.

YÜKSEK LISANS (MASTER): Lisans diplomasıyla doktora arasındaki akademik derece.